

Tieslietu ministrija

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1536; tālr.: 67036801, 67036716, 67036721; fakss: 67210823, 67285575;
e-pasts: tm.kanceleja@tm.gov.lv; www.tm.gov.lv

Rīgā

30.11.2020 Nr. 1-17/3897

Uz 04.11.2020. Nr.6-8/142
(TM reģ. Nr.1-17/7114)

Latvijas Republikas tiesībsargam

Par personas cilvēktiesību aizsardzības mehānisma efektivitāti kriminālprocesa nodošanas gadījumā

Tieslietu ministrijā 2020. gada 5. oktobrī saņemta tiesībsarga vēstule, kurā lūgts sniegt viedokli par normatīvā regulējuma nepilnībām, ko tiesībsargs saskaņā ar kriminālprocesa nodošanas gadījumā ārvalstij, ar kuru Latvija nav parakstījusi krimināltiesiskās sadarbības līgumu un kura nav Eiropas Savienības dalībvalsts, norādot, vai būtu pilnveidojams normatīvais regulējums ar mērķi panākt augstāku cilvēktiesību ievērošanas standartu šādās situācijās.

Attiecībā uz tiesībsarga vēstulē norādītajām nepilnībām normatīvajā regulējumā saistībā ar kriminālprocesa nodošanu, norādām, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma (turpmāk – KPL) 741. panta pirmo daļu kriminālprocesa nodošana ir tā apturēšana Latvijā un turpināšana ārvalstī, ja ir pamats kādas personas turēšanai aizdomās vai apsūdzēšanai nodarījuma izdarīšanā, bet kriminālprocesa sekmīga un savlaicīga veikšana Latvijā nav iespējama vai ir apgrūtināta, turpretī nodošana ārvalstij to veicina. Ievērojot minēto, uzskatāms, ka ar kriminālprocesa nodošanu tiek veicināta kriminālprocesa sekmīga un savlaicīga veikšana.

Atbilstoši KPL 389. panta trešajai daļai šā panta pirmajā vai 1.¹ daļā minētie termiņi tiek apturēti, ja tiek apturēts kriminālprocess. Norādām, ka, nododot kriminālprocesu citai valstij, Latvijā ierosinātais kriminālprocess tiek apturēts, kā rezultātā tiek apturēti arī ar Latvijas iestāžu pieņemtajiem procesuālajiem lēmumiem noteiktie termiņi.

KPL 746. panta otrā daļa noteic, ka Latvijas iestādes neveic procesuālās darbības nodotajā kriminālprocesā, ja ir saņemts ārvalsts paziņojums par kriminālprocesa pārņemšanu, vai arī Latvija devusi piekrišanu Latvijā notiekoša kriminālprocesa nodošanai ārvalstij. Līdz ar to secināms, ka pēc kriminālprocesa nodošanas Kazahstānas Republikai, kriminālprocesā ir piemērojami Kazahstānas Republikas normatīvie akti. No iepriekš minētā izriet, ka Latvijas iestādēm nav tiesību pieņemt procesuālos lēmumus ārvalstij nodotā kriminālprocesā, tajā skaitā, lēmumus par uzliktā aresta atcelšanu.

Papildus jānorāda, ka nodotajā kriminālprocesā ir iesaistīti Kazahstānas Republikas pilsoņi, līdz ar to kriminālprocesa turpināšana Kazahstānas Republikā personām nodrošina iespēju efektīvāk realizēt savu tiesību aizstāvību savas pilsonības valstī.

Vēršam uzmanību, ka neskatoties uz to, ka Kazahstānas Republika nav Eiropas Savienības dalībvalsts, kā arī ar to nav noslēgts sadarbības līgums krimināltiesiskajā jomā, ir norādāms, ka, balstoties uz starptautiskajā sadarbībā plaši atzīto reciprocitātes jeb savstarpējības principu, ir iespējams efektīvi realizēt starpvalstu sadarbību, ja nepastāv iespēja piemērot starptautisku tiesību

aktu.

Informējam, ka darba grupā KPL C daļas "Starptautiskā sadarbība krimināltiesiskajā jomā" grozījumu izstrādei (turpmāk – darba grupa) tika izskatīts jautājums par grozījumu nepieciešamību KPL attiecībā uz rīcību gadījumos, kad Latvijā tiek nesamērīgi ilgstoši turēts arests mantai, kas uzlikts pēc ārvalsts kompetentās iestādes lūguma ārvalstī notiekošajā kriminālprocesā.

KPL un starptautiskie tiesību akti neparedz termiņus arestētās mantas glabāšanai starptautiskajā tiesiskajā sadarbībā, līdz ar to rodas situācijas, kad arests mantai glabājas daudzu gadu garumā un šāda ilgstoša aresta turēšana mantai var radīt būtisku personas tiesību uz īpašumu aizskārumu, kā arī tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgos termiņos aizskārumu.

Darba grupā tika nolemts, ka nepieciešams izdarīt grozījumus KPL 863. panta otrajā daļā, nosakot, ka, ja izņemto dokumentu, priekšmetu un arestētās mantas glabāšanas ilgums ir nesamērīgs ar personai radīto tiesību uz īpašumu aizskārumu, kompetentā iestāde lūdz izdevējvalsti sniegt viedokli par tālāko rīcību ar izņemtajiem dokumentiem, priekšmetiem un arestēto mantu un vienlaikus informē, ka mantas glabāšana Latvijā var tikt pārtraukta, ja izdevējvalsts nesniedz viedokli sešu mēnešu laikā no viedokļa pieprasīšanas brīža. Minētais grozījums ir iesniegts Saeimā kā priekšlikums likumprojektam "Grozījumi Kriminālprocesa likumā" (Saeimas reģ. Nr. 774/Lp13).¹

Uzskatām, ka šis priekšlikums sekmēs jautājuma risināšanu saistībā ar ilgstoši uzliktajiem arestiem personu mantai Latvijas teritorijā. Vienlaikus norādām, ka tiks turpināta diskusija darba grupas ekspertu starpā par to, vai minētais grozījums KPL 863. panta otrajā daļā būtu attiecināms uz gadījumiem, kad arests mantai Latvijas teritorijā ir uzlikts, nevis uz ārvalsts tiesiskās palīdzības lūguma pamata, bet gan Latvijā uzsākta kriminālprocesa, kas nodots ārvalstij, ietvaros.

Nobeigumā vēršam uzmanību uz to, ka saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 16. augusta noteikumiem Nr. 474 "Tieslietu ministrijas nolikums" Tieslietu ministrijai nav paredzētas tiesības veikt normatīvo aktu oficiālu skaidrojumu, līdz ar to Tieslietu ministrijas kompetencē neietilpst saistošu izskaidrojumu sniegšana par tiesību normu interpretāciju un piemērošanu. Ievērojot minēto, sniegtā informācija ir tikai informatīva rakstura.

Valsts sekretāra vietniece
tiesību politikas jautājumos

L. Medina

¹ <https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/132DF31B0AC62303C225862C0029611D?OpenDocument>